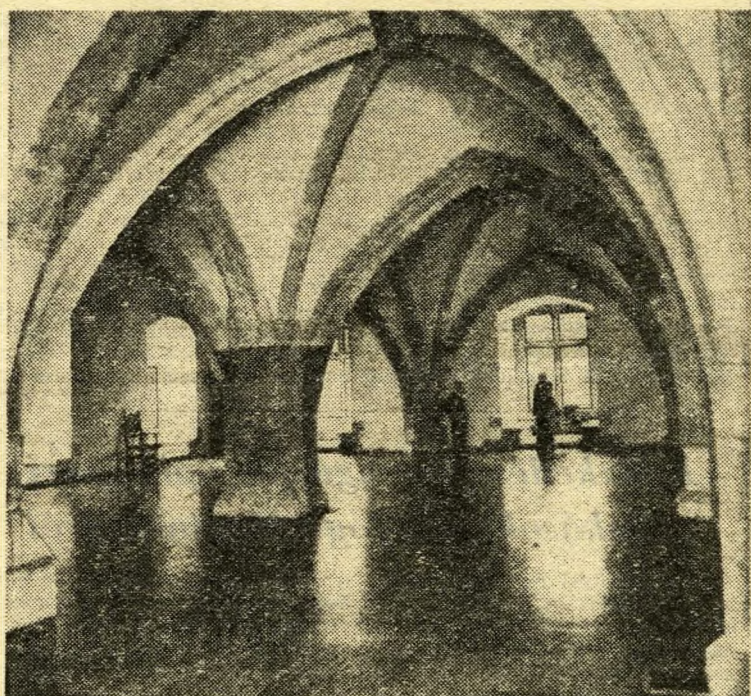

A Budapesti Történeti Múzeum új kiállításai a budai Várban

Az egykori lovagterem.

Tout est très-très belle! — írta egy francia hölgy a Vár új kiállításainak vendégkönyvébe, és a Soproni úti általános iskola hetedikesei szerint is „esodaszép építmény” a feltárt középkori vár. A régészek, építészek és rendezők: valóban remekeltek, a nyomda nem: április 27. óta van nyitva a kiállítás, de egyetlen vezetőt, katalógust vagy más tájékoztató szöveget sem lehet kapni. Egyébként igaza van a francia hölgynek: minden nagyon-nagyon szép a *Budapesti Történeti Múzeum* új kiállításain, amelyek a középkori várat, a Vár újkori építéstörténetét és a régi Buda arculatát mutatják be.

A bevezetés: egy teremre való régi látkép Budáról, a XVI. századtól a XX. század elejéig, metszetek, rajzok, vízfestmények. Aztán egy kis építéstörténeti gyűjtemény, a Vár története alaprajzokban, fényképekben és pontos, mérnöki metszetekben elbeszélve. Azaz — és ez már nemcsak építéstörténet — a „Schloss in Ofen”, a németül épített vár története. (Még Ybl Miklós tervein is kétnyelvűek a feliratok.) A magyar Várhoz, a feltárt középkorhoz lépcsőn kell lemenni.

A feltárt középkori és reneszánsz várpalota több mint kiállítás, több mint múzeum: eleven, élő épület. A gótikus nagyterem halványlila-világoszöld ablakainak fülkéjében muszáj leülni, és elnézni az ezüstszerű hidat és környékét. A terem falán XV—XVI. századi képek, magyarok és külföldiek vegyesen. Ide került a *bárfai Madonna* is. (1460 körül festették és gótikus naivitása megható: a könyvben lapozgató kis Jézus a megszólalásig hasonlít anyjára.)

A teremben helyreállított „lovagos kályha” áll, egy gótikus szék, egy asztal poharakkal, kanocsókkal. A gótikus kis *kápolna* is ilyen egyszerűen berendezett: egy misekönyv másolata és egy kőből faragott női fej a falon. Bizonyára lesz, aki észre sem veszi, pedig *János mester* munkája — egy gyámkő töredéke — a magyar szobrászat legszebb darabjai közé tartozik; finom, gyöngéd vonásait csak a naumburgi dóm világhírű Uta-szobrával lehetne összehasonlítani.

Mátyás vörös márványból épített Budájának emlékeit is itt gyűjtötték egybe, a történetíró *Bonfini* szavaival jellemezve a fényes palotákat. A megmaradt töredékek, ablakkeretek, faragott, címeres kövek talán most még szebbek, mint a XV. században. Az akkori Várat mai ízlésünk talán túlszűfoltlnak, cirádásnak is találná; most a maradványok sejtálózatossá, fehér „op-art” fal előtt állnak, és minden párnányrészetnek, minden töredéknek önálló művészeti értéke és értelme van. Az elveszett gazdag-

ság bemutatásának ez a módja sokkal inkább szárnyat ad a fantáziának — és sokkal kevésbé fárasztó —, mintha restauráltak volna egy Mátyás-korabeli helyiséget.

A dongaboltozatos termek és a folyosókkülön kis kiállításokat rejtenek: a folyosón láthatjuk például a régi *pecsétek*, az egyik boltozatos teremben pedig a *kályhacsempék* páratlan gyűjteményét, köztük a híres Mátyás királyos csempét. Itt van felállítva a másik restaurált kályha — az úgynevezett Nyéki-kályha rekonstrukciója —, *Busói István* népművész műve. A dongaboltozatos termek őrzik a feltárt evőeszközöket, korsókat, tálakat és fegyvereket is. Ide kerültek a Csonka-torony régi börtönének feliratai; egyebek közt egy szomorú bevésés 1541-ből latinul: „Te, ki ezt az írást látod, tudd meg, hogy Visegrád bevételéért három kapitány bűnhődött itt”. (A szöveg kicsit megszépíti a valóságot, a három kapitányt Visegrád feladásáért záratta Fráter György a Csonka-torony börtönébe.)

Megint a vendégkönyvet kell idéznem: egy bejegyzés szerint a kiállítás megmutatja, hogy Magyarország milyen volt, mivé lett — itt az ostrom alatt kiégett Vár hatalmas fényképére gondolt a látogató — és mivé lehet! Mert a helyreállított Vár nemcsak a régi, hanem az új magyar művészetet is dicséri. A vasrácsok, kapuk, színes ablakok féltő gondról tanúskodnak. A helyreállítók tökéletesen oldották meg feladatukat, és *Borsos Miklós* szökőkútjai is méltók a néhai János mesterhez. Egyszerű modernségük hangulatosan illeszkedik a középkori falakhoz. Mint ahogy a bástya szélén sétáló szerelmespárok sem érzik kegyeletsértésnek az Ifjúsági Park felől hallatszó beatzenét...

Székely András